

İlmin Önemi

– Polat Akyol · 11 Mayıs 2020

İLMİN ÖNEMİ

Mukaddime:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ü Teâlâ'nın Adıyla...

Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfîret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâıyk hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Rasûlü'dür...

Bundan sonra:

Değerli Müslümanlar! Her amaç bir araca ihtiyaç duyar, her varılacak diyarın bir yola ihtiyaç duyduğu gibi. Bizler de duraktaki yolcu misali bu fani olan yaşamda ölümü beklemekteyiz... Nasıl ki yolcu gideceği yerin aracına biniyorsa bizlerde gitmek istediğimiz yere bizleri vasil kılacak, bizleri ulaştıracak olan amelleri işliyoruz.

Hepimiz biliyoruz ki bu hayat yalnızca bir imtihandan ibaret... İmtihani geçenleredir ebedi cennet...

Birde düşünelim ya geçemez isek. Zumerra cehennem azabun elim...

Ancak Rabbimize hamdolsun ki bizler Müslümanlar olarak Cennet'i arzulayanlarız. Hani dedik ya her aracın bir amacı, her diyarın bir yolu vardır diye, şimdi soruyorum sizlere bizleri arzuladığımız amaç kıldığımız Cennet'e götürecektir olan yol nedir? Bakın bu sorumuza Resul'ü Ekrem sallallahu aleyhi ve sellem nasıl cevap veriyor:

“Her şeyin bir yolu vardır. Cennetin yolu da ilimdir.” (Deylemi)

Peki, nedir bu cennetin yolu olan ilim?

İlim: *إِدْرَاكَ الشَّيْءِ عَلَى مَا هُوَ عَلَيْهِ إِدْرَاكَ جَارِمًا* “Bir şeyi bulunduğu hal üzere kesin olarak idrak etmek” demektir. Öz itibari ile bilmektir, bilmek. Ancak Cennet'i kazanmak bu kadar kolay olmasa gerek. Nice insanlar vardı ki ilim ile yüceliyordu. Ve yine niceleri de o ilmi yaşamadığından dolayı dünyada bir yüke, ahirette ise elim bir azaba duçar oluyorlar. İşte nüzulünden kıyamete kadar okunacak, insanları bu yolda doğruluğa ulaştıracak olan bir ayeti kerime. Bakalım Rabbimiz Âraf suresinde bizlere bunu nasıl beyan ediyor:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“Kendisine ayetlerimizi verdiğimiz halde, onlardan sıyrılan ve şeytanın arkasına taktığı sonunda da azgınlardan olan o kimsenin haberini anlat.” (Araf : 7/175)

“Dileseydik onu, bununla yükseltirdik. Fakat o; yere saplandı (veya yere saplandı) ve hevesine uydu. Artık onun hali; o köpeğin hali gibidir ki, üstüne varsan da dilini sarkıtıp solur, kendi haline bıraksan da dilini sarkıtıp solur. İşte ayetlerimizi yalanlayan kavmin hali böyledir. Sen, kıssayı anlat. Belki düşünürler.” (Araf : 7/176)

Subhanallah... Ne büyük tehdit, ne kötü bir son vardır ilminin amili olmayanlara.

Bu ayetler ilmi yüklenip de ve haktan sapan bir kimseyi, bazılarına göre Belam b. Baura'yı anlatır. Bir

hatırlayalım o dili köpek gibi sarkıtılan adamı:Musa (a.s), Kenaniler'in Şam`daki topraklarına girmişti. Ken`aniler`den bazıları Belam`ın yanına gelerek: "Ey Belam, Musa, İsrail oğullarının başında olduğu halde bizi yurdumuzdan sürmek ve öldürmek üzere geldi. Bizim ülkemize İsrail oğullarını yerleştirecek. Senin kavmin olan bizlerin ise yerleşecek bir yerimiz yok. Sen duası kabul edilen bir kimsesin. Onları defetmesi için Allah'a dua et", dediler. Belam: "Yazıklar olsun size! O Allah'ın elçisidir; melekler ve müminler de onunla beraberdir; onlar aleyhine nasıl dua edebilirim! Bu ilmi bana Allah öğretti" diye red cevabı verdi. Kavmi dua etmesi hususunda ısrar edince Belam da eşeğine binerek, Musa (a.s) ve ordusunun çıkmakta olduğu dağa doğru ilerledi. Biraz gittikten sonra eşeği yere çöktü. Eşeğine binerek biraz ilerledikten sonra hayvan yine çöktü. Tekrar eşeğini kaldırdı biraz yol aldı. Eşeği yine çöktü. O, yine eşeği yerinden kalkıncaya kadar dövdü. Nihayet eşek, Belam aleyhinde bir delil teşkil etsin diye, Allah'ın izni ile konuşarak şöyle dedi: "Ey Belam, nereye gidiyorsun? Meleklerin önümde durarak beni yolumdan çevirdiklerini görmüyor musun? Allah elçisi, Musa (a.s.) ile müminler senin kavmin aleyhinde dua etmektedirler." Fakat Belam, buna aldırış etmeden eşeğini döverek yoluna devam etti. Nihayet eşek onu o dağa çıkardı, Musa (a.s.)`ın ve ordusunun karşısına götürdü. Belam İsrail oğullarına beddua edeyim derken Allah onun dilini kendi kavmi aleyhine çevirdi. Yanında bulunan halk, onun kendi aleyhlerine beddua etmekte olduğunu görünce: "Ey Belam! Ne yaptığını biliyor musun? Sen İsrail oğullarına hayır duada, bizlere bedduada bulunuyorsun" dedi. O ise: "Ben bunu kendi ihtiyarımla yapmıyorum, Allah dilime hâkim oldu" dedi. Bunun üzerine dili ağzından çıkararak göğsü üzerine sarktı. Sonra kavmine: "Dünya ve ahiret benim elimden gitti" diyerek acı acı seslendi.

Mademki, o hevâ ve hevesine uydu, dinden sıyrılıp çıktı ve insanlık bakımından alçaldı, işte artık onun temsili bir köpek gibidir, sen onu sevk etsen de keher, bıraksan da keher, yani onu yorsan da dilini çıkarıp solur, kendi haline bıraksan da dilini çıkarıp solur, hiçbir zaman ıztırdan, acıdan kurtulamaz. Aynı şekilde Rabbimiz yine Cuma suresinde yaşanmayan ilmi eşeğin sırtındaki yüke benzeterek şöyle buyurmuştur:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Kendilerine Tevrat yükletildiği halde onu taşıyamayanların misali; koca koca kitablar taşıyan eşeğin misalidir. Allah'ın ayetlerini yalanlamış olan kavmin durumu ne de kötüdür. Ve Allah; zalimler guruhunu hidayete erdirmez." (Cuma : 62/5)

Buradaki ifadeden de anlaşıldığı üzere ilim insanın amel etmesi içindir. Aksi takdirde dünyada bir yük ahirette ise azap vesilesi olacaktır. O vakit bileceğiz ama yaşama pahasına bileceğiz. Neyi mi bileceğiz? Rabbimizin bir emri ile var olup bir diğeri ile yok olacak olan aciz bizleri ne için yaratmış olduğunu bileceğiz. Bizleri bu hayata gönderen Allah Azze ve Celle bizlere yegâne amacımızı da haber veriyor:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Ben, cinnleri ve insanları ancak Bana kulluk etsinler diye yarattım." (Zariyât : 51/56)

"Yalnızca ve yalnızca kulluk" Peki kul kulluğunu nasıl bilecek, nasıl hakkıyla eda edecek. Bizler şu an yaşamaktayız ve her canlı gibi ölümü tadacağız. Yaşam ve ölüm! Rabbimizin bunları yaratılmasının da bir sebebi var. Bakın Rabbimiz Allah bunu bizlere nasıl haber veriyor:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

"Hanginizin daha iyi amel işlediğini denemek için ölümü ve hayatı yaratan O'dur. Ve O; Aziz'dir, Gafur

’dur.” (Mülk : 67/ 2)

“İlla liy’abudun” ve “ahsenu amela”, “Yalnızca kulluk” ve “güzel amel” mademki Rabbimiz bizi bunun için yarattı bizlerde kulluğumuzun gereği olarak bunları bilmek mecburiyetindeyiz. Hani dedik ya kul, kulluğunu nasıl bilecek diye, cevap belli: Yalnızca ilim ile... O vakit ilim semamızı ilk olarak kulluk bilinciyle aydınlatmamız gerekiyor. Bu sebeble Allah Azze ve Celle hususen Rasulullah’a, umumen ise tüm ümmeti Muhammed’e hitaben şöyle buyuruyor:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“Gerçek hükümdar olan Allah; yücedir. Kur’an sana vahyedilirken; vahiy bitmezden önce unutmamak için acele tekrar edip durma ve: Rabbim, ilmimi artır, de.” (Taha : 20/114)

Rasulullah (s.a.v) bir hadisi şeriflerinde şöyle buyurmuştur.

“İlim talep etmek her Müslümanın üzerine farzdır.” (İbn Mace)

Evet kardeşlerim! Allah Azze ve Celle Nebisine ilmimi arttır diyerek dua etmesini emrediyor. Ona demiyor ki ya Rabbi malımı ya Rabbi mülkümü ya Rabbi eş ve evlatlarımı artır... Rabbimizin emri ilimdir, İlim. Bu noktada Ali’nin (r.a.) talebesi Ukeyl’e yaptığı ilim ve mal kıyaslamasında bizlere büyük ibretler var. Şimdi dönüyoruz 1400 küsür yıl önceye ve kulak veriyoruz Ali b. Ebi Talib’e:

“Ey kumeyl! İlim maldan hayırlıdır” neden çünkü: “İlim seni korurken malı koruyan sensin”; “İlim hakimdir, mal ise mahkum”; “Mal kullandıkça azalır ilim ise sarf ettikçe artar.”

Evet değerli Müslümanlar Ali’nin (r.a) talebesi Kumeyl’e söylediği üzere üç nedenle ilim maldan daha hayırlıdır. Bunlar:

- 1- İlim seni korurken malı koruyan sensin.
- 2-İlim hakimdir, mal ise mahkum.
- 3- Mal kullandıkça azalır, ilim ise sarf ettikçe artar.

Velhâsıl kelim kardeşlerim! Zerreden kürreye, “elif den “ye”ye kadar her şey ilime muhtaçtır. Bilinçli toplumlar ancak ilim ile yetişir, sarsılmaz inançlar da yalnızca ilim ile kaimdir.

Şimdi bir bakalım o 600 lü yılların Mekke’sine. Bakalım şirkin ve putperestliğin hâkim, İslam’ın ise zayıf olduğu o döneme! 13 yıl... 13 yıl boyunca Mekke’de Rasûlullâh’ın ilim halkasında yetişti o güzine muhacirler. Onlar ki sayıları bir avuç kadar bile değilken az bir süre sonra imparatorlukları, o zaman ki dünyanın 2 süper gücü olan Pers’i ve Bizans’ı dize getirdiler. Ama unutmayalım ki onların temelleri ilim idi. Rasûlullâh’ın ilim halkasında bulunanlardı onlar. O İslam’ın zayıf olduğu, dönemde Daru’l-Erkam da en büyük muallimden yani Resul’ü Ekrem’den ilmi öğrenmişlerdi. Onlar ilimleriyle, onlar amelleriyle Medine İslam Devleti’nin tohumlarını oluşturuyorlardı. İşte bu ilim meclisindeki bir neferdî tüm Medine ahalisinin İslam’ına vesile olan. Kimdi bu sahabe kimdi? Hepimiz biliyoruz Musab b. Umeyr’i. Bir hatırlayalım O’nun İslam’dan önceki halini. O ki yaldızlı, ipek elbiseler içerisinde Mekke’nin en yakışıklı gençlerinden iken kendini Allah’a adayan ilim aşkıyla yanan insanlardandı. İşte oydu Medine ahalisinin İslam ile şereflenmesine vesile olan sahabe. Peki, yüzlerce kişi nasıl oldu da onun anlattıklarına tabi olmuşlardı? İşte buraya dikkat edin, iyi dinleyin onda Kur’an’a ve de Sünnete dayanan bir ilim vardı. O ilimdi yüzlerce kişiyi İslam ile şereflendiren.

Onlar halisane niyet ile Rabb Teâlâ’nın rızası uğruna Mekke’de, küfrün yatağında ilim öğrenme gayretine girmişlerdi. Onlar sayılarına bakıp da yılmadılar, bir avuç topluluk koca dünyaya ne yapabilir demediler.

Öğrendiler ilmi öğrendiler, Rabbimizin hayat nizamı olarak indirdiği kelamı yani Kur'an'ı öğrendiler... Ey Müslümanlar topluluğu! Size en büyük kerameti haber vereyim mi? En büyük keramet İbn Teymiyye'nin de dediği gibi istikamettir, istikamet. Sadece sıkıntıda, musibette, darlıkta ve yoklukta değil, yemenizden içmenize, ticaretinizden ailevi meselelerinize kadar tüm yaşantınızda Allah'ın hududunu kuşanmanız, ondan hakkıyla korkmanızdır istikamet. Oysa insan baktığında yedi kat semaya, ayaklarının altındaki sarsılmaz arza, üzerine doğan güneşe, evrene hâkim geceye; pek de zor olmamalı kulun her daim Allah'ı hatırlaması, ondan gereği gibi korkması. Fakat hangimiz bugün bunları gördüğünde Allah'ı hatırladı, hangimiz bir saniyeliğine de olsa bunları tefekkür etti. İşte ilim ehlinin değeri burada ortaya çıkıyor. Şimdi soruyorum sizlere Allah'tan hakkıyla kimler korkar diye, cevap Rahman'dan dinleyin ve kulak verin ilahi vahye:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“İnsanlardan da, yerde yürüyen canlılardan ve davarlardan da böyle renkleri değişik değişik olanlar vardır. Allah'tan ancak bilgin kulları korkar. Muhakkak ki Allah; Aziz'dir, Gafur'dur.” (Fatır : 35/28) İşte Rabbimiz onların ilimleri vesilesiyle kendisinden hakkıyla korkacaklarını apaçık bir şekilde beyan ediyor. Ve bakın Rabbimiz Kur'an'ı Kerim de ilim sahiplerinden ve de onların derecelerinde şöyle bahsediyor:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“Allah, şهادet etti ki: Gerçekten O'ndan başka ilah yoktur. Melekler ve ilim sahipleri de adaleti ayakta tutarak buna şهادet ettiler; O'ndan başka ilah yoktur. O, Aziz'dir, Hakim'dir.” (Âli İmrân : 3/18) Görüldüğü üzere ayette Allah Subhanehu ve Teâlâ, kendisinden başka ilah olmadığı gerçeğine önce kendi zatını daha sonra melekleri, üçüncü olarak da ilim sahiplerini şahid göstermektedir. Bu ayet, ilmin ve ilim ehlinin yüceliğini gösteren en büyük delillerden biridir. Zira Rabbimiz burada “lailahe illallah”a şهادet edenler olarak mal sahiplerini, mülk sahiplerini ve diğerlerini zikretmedi. Bir düşünelim Rabbimiz bir şeye şهادet ediyor ve buna kendi ile birlikte ilim ehlini de şahit kılıyor. Birde Mücadele suresinin 11. ayeti kerimesine bakalım:

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

“Ey iman edenler; size: Meclislerde yer açın, denilince; yer açın ki, Allah da size açsın. Kalkın, denince de kalkın ki, Allah içinizden iman etmiş olanları ve kendilerine ilim verilenleri derecelerle yükseltsin. Allah; yaptıklarınızdan haberdardır.” (Mücadele: 58/11)

İbni Abbas radiyallâhu anhuma bu ayetin tefsirinde şöyle demiştir: “Âlimler, cahillerden yedi yüz derece üstündür ve her derece arasında beş yüz yıllık mesafe vardır.”

Evet kardeşler işte âlim ile cahil arasındaki fark... Rabbimiz Allah Azze ve Celle de: “De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer 9) buyurarak ilmin ve ilim ehlinin üstünlüğüne işaret etmiştir.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ilim tahsilinde bulunanlar hakkında nasıl buyuruyor:

“Her kim ilim tahsil etmek amacıyla bir yola gidecek olursa Allah onu cennet yollarından bir yola sokmuş olur. Kuşkusuz ki melekler ilim yolunda olan bir kimseden hoşnutluklarından dolayı (ona) kanatlarını sererler ve göklerde ve yerde bulunan (yaratık)larla suda bulunan balıklar (tümüyle Allah'tan) âlimin bağışlanmasını dilerler. Muhakkak ki âlimin âbide (olan) üstünlüğü ayın ondördüncü gecesindeki dolunayın diğer yıldızlara (olan) üstünlüğü gibidir.” (Ebu Davud; Tirmizi)

Ve yine Rasûlullâh'ın vefatından sonra sahabeden bir zat gelip, oradaki topluluğa: "Ey insanlar! Koşun mescide, Rasûlullâh'ın mirası dağıtılıyor" dedi. İnsanlar da bir heyecan ve koşup gittiler mescide. Baktılar ki bir ilim halkası kurulmuş, Allah'ın kelamı, Rasûlullâh'ın hadisleri zikrediliyor, başka bir şey yok hemen geri döndüler ve dediler bizi kandırdın. O zat ise şu hadisi zikreder:

Rasulullah (s.a.v) bir hadîşi şeriflerinde şöyle buyurmuştur.

"Âlimler, nebilerin vârisleridir. Nebilerden miras olarak dinar ve dirhem bırakmazlar, ilim bırakırlar. Kim o ilmi elde ederse çok büyük bir nasip elde etmiş olur." (Ebu Davud- Tirmizi)

Nitekim ilim bâki mal ise fânidir. İlim tahsilinde bulunan kişi için o ilim hem dünyada hem de ahirette bir fazileti celb eder. Lakin mal böyle değildir. Mal ise kabre kadar sahibini takip eder sahibiyile beraber kabrin ötesine gidemez. Allah ilmi bereketli kılmıştır. Bir hatırlayalım kardeşler neydi Musab'ı tek başına koca Medine'nin muallimi eden, neydi Mekke'de ki bir avuç Müslümanın kısa bir dönemde Pers'i Bizans'ı dize getirmesinin hikmeti? Sadece onlar mı? Vallahi hayır. Eğer bu gün diyorsak ki İbn Abbas, İbn Mesud, Hasan-ı Basri, Said b. Cubeyr, Ata, İkrime, Mücahit ve diğerleri şöyle dedi diye ve yine diyorsak, bu konuda Ebu Hanife şöyle dedi, İmam Malik'in görüşü budur, İmam Şafi, İmam Ahmet'ten şöyle nakil olunuyor. İşte bu Allah'ın ilim ehline vermiş olduğu fazilet dolayısıyladır. Onlar daha dünyada bu fazilete nail olmuşlar ki bizler 1400 yıl veya 1000 küsur yıl evvelki o zatları rahmetle anıyoruz. Onlar için "rahmetullahi aleyh" diyoruz. Birde bakalım 1000 yıl evvelde ki mal mülk eş evlat makam ve mevki sahiplerine... Var mı aramızda onlardan haber verebilecek olan. Evet kardeşler emin olun ki malın varisi unutulur Peygamberin varisi ise aslaa... O vakit Ebu'd Derda'nın şu nasihatinde bizler için kaçınılmaz bir öğüt var:

"Ya âlim, ya öğrenci, ya da ilmi dinleyen ol. Dördüncüsü olma, çünkü helak olursun."

Ve yine o şöyle demiştir:

"İlim ancak arayıp öğrenmekle olur. İlim için sabah çıkıp akşam dönmenin cihâd olmadığını sanan kimsenin akli eksiktir."

İşte o ilimde Allah'a and olsun ki, ilim de bu meclislerden, ilim mescitlerinden ve de medreselerden geçmektedir. Allah'ın razı olacağı topluluk işte böyle yerlerde yetişir. İlimsiz, bilinçsiz topluluklar hiçbir zaman felaha eremezler. İşte an bu andır. O vakit öğrenin; ilmi öğrenin; kulluğu öğrenin; sıdkı; ihlası ve takvayı öğrenin. Umulur ki Rabbimizin razı olacağı bir topluluk oluruz. O zaman ne mi olur? İşte o zaman ilmin aydınlığının yanında küfrün tüm karanlığı söner. Nasıl ki Mekke'de ki bir avuç Müslümanın nuru Ceziretu'l-Arab'ı kuşattıysa, ilim sahibi olmamız halinde da bizlerin de durumu onlardan çok da farklı olmayacaktır.

Evet değerli Müslümanlar! İlim konusu deryalara bedeldir. Biz o deryalardan bir katre de olsa dilimizin döndüğü gücümüzün yettiğince nakletmeye çalıştık. Rabbimden önce nefsim sonra da siz değerli din kardeşlerim adına unutulmayacak bir ilim istiyorum ve hepimiz adına el-Âlim olan Allah'a nida ederek diyorum ki: "Rabbimiz ilmimizi arttır."

Hâtîme: Hamd âlemlerin rabbi olan Allâh'a mahsustur. Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Yardım ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.

O, her şeyin en iyisini bilendir.

Muvahhid Kullara Selâm Olsun.

KAYNAK :

Muhammed Furkân Saîd